

Kunstzinnige juwelen van Steltman

Al honderd jaar een begrip in Den Haag

Precies een eeuw geleden opende de Steenwijkse juwelierszoon Johannes Steltman (1891-1961) aan het Haagse Noordeinde zijn Joaillerie Artistique: dé plek voor kunstzinnige juwelen. Het artistieke ontwerp stond voor hem van begin af aan centraal en tot op de dag van vandaag zijn typische Steltman-sieraden te herkennen aan hun in het oog springende vormen en het ambachtschap waarmee ze vervaardigd zijn. Johannes Steltman werd al heel gauw een grote naam in hoge Haagse kringen en wist zijn klanten steeds te verrassen met nieuwe stijlen en materialen, vaak geïnspireerd op de internationale trends.

TEKST: MAAIKE STAFFHORST

Diplomaten, fabrikanten, de adel, professoren, handelaren, burgermeesters, koninginnen, prinsessen en hofdames kochten bij Steltman hun juwelen, horloges en zilverwerk. Nu, zoveel generaties later, worden de kunstobjecten - want dat zijn het! - nog steeds gekoesterd en komen ze ook terecht in museumcollecties. Het 100-jarig jubileum van Steltman wordt dan ook uitbundig gevierd met een overzichtstentoonstelling in de hofstad: in het Gemeentemuseum Den Haag. Dit museum bezit een aantal bijzondere stukken, waaronder een collectie juwelen uit de nalatenschap van mevrouw J.J.H.F. van Dijk-Eussen, de hanglamp die Gerrit Rietveld in 1922 voor het interieur van de winkel maakte, alsmede de zogenaamde 'Steltman-stoel' die Rietveld in 1963 voor het winkelinterieur ontwierp. Daarnaast leende een aantal trouwe klanten van Steltman hun sieraden uit voor de tentoonstelling.

Na roerige tijden in het verleden is Steltman Juwelier nog steeds een begrip in Den Haag. Nadat Johannes Steltman in 1961 overleed, werd het bedrijf een tijd lang voortgezet door een aantal medewerkers, die een heel eigen artistieke kant opgingen. De Amsterdamse juwelier die Steltman in 1973 opkocht, bleek vooral geïnteresseerd in de aantrekkelijke voorraad en hield een grootse uitverkoop. Daar was de chique klantenkring niet echt blij mee. Het was de huidige eigenaar Fred Brom die in 1977 besloot Steltman nieuw leven in te blazen. Samen met een aantal mede-

werkers bracht hij de originele bedrijfsgeest weer terug, met hoogstaande eigen collecties en sinds de jaren negentig ook weer met eigen ateliers die zich kunnen zich meten aan die in Parijs.

Bloedkoraal met diamant

Eén van de meest bijzondere stukken uit de vroege periode van Steltman is een geëmailleerde platina hanger, bezet met bloedkoraal en 78 briljant geslepen diamanten. Johannes Steltman stond bekend om zijn mooie emailleerwerk en maakte deze hanger in 1931. Het is een prachtig voorbeeld van een art deco sieraad. Er is ook een ontwerp tekening van bewaard gebleven, daarop heeft de hanger een zwart onyx kegeltje.

rechts
Hanger, bloedkoraal, diamant,
email, platina, 1931, Gemeentemu-
seum Den Haag.

onder
Portret van Fred Brom, 2017.

De hanger werd in 1936 gekocht door mevrouw J.J.H.F. van Dijk-Eussen die het later, met een aantal anderen juwelen, aan het Gemeentemuseum schonk.

Winnend servies

Dit zilveren gehamerde theeservies uit 1925 zond Johannes Steltman in voor de legendarische internationale tentoonstelling 'L'Exposition internationale des Arts décoratifs et industriels modernes de Paris', waar later de naam art deco van is afgeleid. In paviljoens, paleizen en verdere tentoonstellingsruimtes was van alles te zien op het gebied van moderne vormgeving: glaswerk, architectuur, textiel, metaalwerk, meubels, wandschilderingen, kleding en sculptuur. Het servies van Steltman is driedelig en bestaat uit een theepot, suikerpot en melkkan. Vergeleken met klassieke serviezen uit die periode heeft het ontwerp een opvallend expressieve vormgeving: in de geabstraheerde visvormen is de stijl van de Amsterdamse School

te herkennen, maar de uitstraling roept ook associaties op met de zogenaamde 'kwabstijl' waarin zeventiende-eeuwse Hollandse zilversmeden als Johannes Lutma en de gebroeders Van Vianen werkten. Het servies van Steltman werd in Parijs bekroond met een bronzen medaille!

Spraakmakend jade

In de jaren 1930 maakte Johannes Steltman veel spraakmakende juwelen van jade, destijds een bijzonder geliefd materiaal waar ook de Franse juweliershuizen mee werkten. Steltman verwerkte het op allerlei manieren: zoals armbanden waarin hij waarin hij jade vatte in platina zettingen met geometrische vormen. De achterkanten werden vaak in bloemvorm opengewerkt om licht door te laten. In broches verrasten de briljantgeslepen

linksboven
Twee armbanden, broche en ring, witgoud met jade, parels en email, jaren 1930.

rechtsboven
Hanger van jade gesneden in bloemmotieven, montuur en collier van witgoud met onyx en diamant, 1930.

onder
Driedelig theeservies, bestaande uit theepot, suikerkan en melkkan, Johannes Steltman (ontwerp), onbekende zilversmid (uitvoering), zilver, varisciet, ebbenhout, email, 1925, Gemeentemuseum Den Haag.

rechtsboven
Lotustiara, aquamarijn, diamant,
witgoud, 2011.

boven
Ontwerptekening voor verlovings-
ring Prinses Máxima. Diamant,
platina, 2001. Archief Steltman
Juweliers.

rechtsonder
Ring, vervaardigd voor prinses Ire-
ne. Robijn, diamant, witgoud, 1960.
Collectie Steltman Juweliers.

diamanten in de zwart geëmailleerde zettingen. Gretig aftrek vonden ook de massieve jade armbanden met zwart emailleerwerk in grillige patronen. Hiervan zijn alleen de ontwerptekeningen bewaard gebleven.

Lotusmotieven

Vanwege Steltmans voorliefde voor etnografische kunst, integreerde hij graag oosterse elementen in zijn sieraden. Een rode draad in de ontwerpgeschiedenis van de juwelier is het Lotus-motief, waarvan het basisontwerp tot op de dag van vandaag wordt voortgezet. Het hart van de bloem is vaak een parel, diamant of koraal, die prachtig uitkomt tegen een fond van zwarte email, een techniek die Johannes Steltman zichzelf - tot groot succes - eigen maakte. Hij verwerkte lotusmotieven in ringen, oorbellen, hals- en hoofdsieraden, broches, manchetknopen, dasspelden en zilveren schalen.

In 2011 ontwierp Fred Broms zoon Reinier een lotusdiadeem (dat ook als collier gedragen kan worden), samengesteld uit witgouden lotusbloemcontouren, bezet met honderden briljantjes en bekroond met brioletgeslepen aquamarijnen. Ter ere van het honderdjarig bestaan van het bedrijf werkt Reinier aan een nieuwe lotuscollectie.

Op safari

Voordat Fred Brom Steltman overnam, werkte hij zeven jaar bij een juwelier in Zuid-Afrika. De serie 'wild life' is geïnspireerd op de periode dat hij daar woonde. In de sieraden zijn huidpatronen van zeven verschillende dieren verwerkt, waaronder die van een zebra, schildpad, krokodil en een luipaard. Gecombineerd met gekleurde edelstenen levert dat heel moderne ontwerpen op.

Koninklijke juwelen

Van verlovingsringen tot persoonlijke cadeaus en aanpassingen aan de koninklijke juwelen: de koninklijke familie is een trouwe klant van Steltman. Een van de vele mooie opdrachten was het maken van armbanden voor de twaalf bruidsmisjes van prinses Juliana. Bij elke afzonderlijke japon werd een armband ontworpen met een edelsteen in een kleur die bij de jurk paste. Er werden stenen gebruikt als rozenkwarts, aquamarijn en amethyst. De bruidsjonkers kregen dubbele gouden manchetknopen, waarin in emaile de wapens

Koningin Máxima met verlovingsring en twee armbanden van Steltman, 2016.

Steltman, Collier de venise en armband, vijf rangen oriëntparels met appliques van witgoud met diamant, 1939.

van prinses Juliana en prins Bernhard verwerkt waren. In de tentoonstelling in Den Haag wordt onder andere de ring getoond die prinses Irene kreeg voor haar 21e verjaardag van de Federatie Goud en Zilver, de brancheorganisatie voor juweliërs. Ze mocht hem zelf ontwerpen, samen met Steltman, en koos voor één van haar lievelingsstenen – een donkere robijn.

Het bekendste sieraad is misschien wel het 'Oranje-ontwerp', namelijk de verlovingsring die prins Willem-Alexander in 2001 aan Máxima gaf. Steltman was in 2000 in het bezit gekomen van een zeldzame uit Zuid-Afrika afkomstige, oranje diamant van bijna 2 karaat. Prins Willem-Alexander werd hierover ingelicht en kwam samen met Fred Brom tot een klassieke platina bandring, waarin de oranje diamant aan weerszijden wordt geflankeerd door een diamant in émeraude-slijpsel en omlijst door twee rijen kleinere briljanten. Als een van de hoogtepunten noemt Fred Brom de ringen voor het huwelijk van koning Willem-Alexander en koningin Máxima.

De koning bleef een goede klant: voor de veertigste verjaardag van Máxima liet hij bijvoorbeeld een gouden schakelarmband met kleurstenen ontwerpen, die koningin Máxima bijna dagelijks draagt. De armband is opgebouwd uit tien geelgouden schakels: vijf open ovale schakels, en vijf cirkelvormige schakels waarin vijf verschillende cabochongeslepen kleurstenen zijn gevat. Bijzonder is dat deze stenen elk de geboortemaand van een gezinslid symboliseren en ook hun namen zijn onder de stenen gegraveerd.

Parels

Parels zijn ook een van de specialiteit van Steltman. In de tijd van Johannes Steltman had iedereen in de klantenkring wel een parelketting, geregen op een zijden draad. Hij verkocht er 110 per jaar! Bij aankoop kreeg men een parelkaart mee, zeg maar een afsprakenkaart; een parelketting moet immers elk jaar opnieuw geregen worden. Deze schone taak werd vaak vervuld door de echtgenote van Johannes Steltman.

Meer weten

Bezoeken

'Haagse Chic
Steltman
100 jaar sieraden & zilver'
Gemeentemuseum Den Haag
www.gemeentemuseum.nl
04-11 t/m 18-02

Lezen

Bij de tentoonstelling verschijnt een catalogus, geschreven door Marit Eisses, over 100 jaar Steltman, van Waanders & De Kunst, € 24,95.